

Efterskrift til den danske udgave

Verdens hurtigste racerbil

Ingen gylden epoke varer evigt. Jo mere den glitrer, des voldsommere bliver dens undergang. Krakket i 2008 var det værste globale finanssammenbrud siden 1929 og har indledt den værste globale afmatning siden Den Store Depression. Hver eneste begivenhed i det forgangne år har været uden fortilfælde: tabet af aktieværdier til omkring 40 billioner dollars i verdensøkonomien, nationaliseringen af Amerikas største pantelånere, historiens største bankerot (Lehman Brothers), investeringsbankens forsvinden, rednings- og stimuleringspakker over hele verden for billioner af dollars. Vi lever i en tid, der vil blive genfortalt og studeret i generationer.

Hvordan er det kommet hertil? Jeg vil mene, at sammenbruddet grundlæggende skyldes ... succes! De sidste 25 år har været præget af overvældende vækst. Verdensøkonomiens størrelse fordobledes cirka hvert tiende år og gik fra 31 billioner dollars i 1999 til 62 billioner dollars i 2008, samtidig med at inflationen forblev overraskende lav i hele perioden. Den økonomiske vækst nåede ud i nye dele af verden. Mens familierne i Vesten flyttede ind i større boliger og købte bærbare computere og mobiltelefoner, fandt bønder i Asien og Latinamerika nye jobs i de hastigt voksende storbyer.

Selv i Afrika var folk i stand til at hægte sig på verdensmarkedet for at sælge deres varer. Overalt faldt priserne på varer, mens velstand i form af aktier, obligationer og fast ejendom røg i vejret. Makroøkonomiske indikatorer viser allerede ved første øjekast, hvad der skete. I 2006 og 2007 – den gyldne epokes absolutte storhedstid – voksede økonomien i 124 af verdens lande (omkring to tredjedele af alle lande) med mere end 4 procent årligt.

Hvad var det, der bevirkede denne epoke med verdensomspændende vækst? Det var, som jeg viser i detaljer i denne bog, en kombination af politiske, økonomiske og teknologiske kræfter.

Politik. Sovjetunionens fald indledte en generation med relativ politisk stabilitet. Under Den Kolde Krig havde der været dusinvis af borgerkrige, væbnede oprør og små guerilla-grupper, som Sovjet finansierede; og i de fleste af disse tilfælde finansierede Vesten deres modparter. Nu, da der ikke længere var nogen konkurrence mellem flere stormagter, var der færre krige; og de krige, der brød ud, var ganske små. Der var undtagelser som det brutale blodbad i Congo i 1990'erne og selvfølgelig terrorisme som den, al-Qaeda slap løs; men i det store hele oplevede verden mere fred og stabilitet, end de havde gjort i århundreder. Politisk vold forårsagede stadig færre dødsfald.

Økonomi. Kommunismens sammenbrud efterlod kapitalismens frie marked som den eneste gangbare måde at organisere økonomien på, og det motiverede i høj grad regeringer overalt til at indgå i det internationale økonomiske system.

Nye aftaler og institutioner som Verdenshandelsorganisationen (WTO) arbejdede på at sænke handelsbarriererne og forene verden. Regeringer lige fra Vietnam til Colombia indså,

at de ikke havde råd til at gå glip af det globale kapløb for velstand. De lagde sunde strategier, sænkede gælds niveauerne og fjernede konkurrenceforvridende støtteordninger; ikke, fordi folk som Bob Rubin eller Hank Paulson tvang dem til det, men fordi de kunne se fordelene ved at bevæge sig i denne retning (og omkostningerne ved ikke at gøre det). Disse reformer opmuntrede udenlandske investorer og skabte nye jobs.

Samtidig begyndte centralbankerne at lære at kontrollere og moderere forretningscyklussen ved at forhindre de flygtige udsving, som kan ødelægge jobs og opsparinger og føre til uro og revolution. For at tage USA som eksempel: Mellem 1854 og 1919 var der hvert fjerde år en lavkonjunktur, der varede næsten to år hver gang. I de to forgangne årtier har USA oplevet otte års uafbrudt vækst mellem lavkonjunkturerne; og når nedturene kom, varede de kun otte måneder. Denne periode med stabilitet var gevinsten af årtiers kamp mod inflationen. I starten af 1980'erne gik bankfolk med Paul Volcker i spidsen til krig mod inflationen, idet de svingede pengepolitikens stumpe instrumenter for at holde prisen på varer relativt stabil. De taktikker, der blev finpudset i denne krig, blev en af Amerikas mest succesrige eksportartikler. I 2007 havde kun 23 lande en inflationsrate på over 10 procent, og kun et enkelt – Zimbabwe – var ramt af hyperinflation.

Teknologi. Informationsrevolutionen satte yderligere fart på globaliseringen af økonomien. Kommunikationsudgifterne faldt brat, information blev tilgængelig alle vegne, og samkøringen blev lettere. Med ét kunne en sportsbutik i Nebraska få sine varer produceret i Kina, sælge til Europa og føre bogholderi i Bangalore.

Men den væsentligste bivirkning af al denne succes – lav

inflation, global vækst, hurtige teknologiske fremskridt – har været arrogance eller mere teknisk sagt: risikoens ophør. Op igennem halvfemserne og nullerne holdt forretningsfolk et vågent øje med politiske risici – den fare, som den økonomiske vækst var udsat for fra statskup, terrorangreb og social uro. Men der var meget lidt politisk fare i sigte. Statskup indførte blot et nyt styre, som var oppe imod de samme begrænsninger og havde de samme muligheder i den globaliserede økonomi. Og til trods for terror og en katastrofe i ny og næ varede den politisk stabilitet fra tiden efter Den Kolde Krig ved.

De selvsamme forretningsfolk holdt dog ikke særlig godt øje med et langt mere almindeligt og nærliggende problem: økonomiske risici. Ligesom Alan Greenspan gik de ud fra, at de komplekse finansprodukters vækst faktisk formindskede faren ved at sprede dem. De troede, at gælds niveauer, der engang blev regnet for farlige, nu kunne håndteres takket være det, de gik ud fra var endegyldigt forandrede betingelser. Resultatet var, at investorerne blev villige til at godtage forholdsvis små gevinster til gengæld for investeringer, der under normale forhold ville være blevet regnet for farlige. Kreditspredningen – forskellen på afkastet på en amerikansk statsveksel, der blev regnet for verdens sikreste investering, og på værdipapirer i selskaber uden det store generalieblad – blev historisk lille. Sårbare lande som Ecuador og vaklende selskaber som Chrysler kunne låne næsten lige så billigt som den amerikanske regering. (Ved indgangen til 2009 havde Ecuador selvfølgelig misligholdt sin gæld, og Chrysler havde kun undgået bankerot, fordi regeringen reddede selskabet i sidste øjeblik.) Og eftersom gæld var billig, brugte og overforbrugte finansfolk og boligejere den i overdreven grad. De banker og investorer, der leverede alle de billige kontanter, blev

beroliget af selskabernes bugnende pengeskrin med profitter, som steg med to cifrede procenter i 18 fortløbende kvartaler mellem 2002 og 2006, og af, at der var færre bankerotter end normalt. De gode tider syntes ingen ende at ville tage.

Verdensøkonomien var blevet som en racerbil: dyr, med en utrolig spændvidde og i stand til at præstere med lynets hast. I det sidste årti kørte alle med i racerbilen og oplevede adrenalinsuset og rusen. Der var kun et enkelt problem: Det viste sig, at der ikke rigtig var nogen, der vidste, hvordan man styrede en bil som den. I løbet af de sidste ti år er verdensøkonomien blevet noget, ingen nogensinde havde set før – et samkørt system på omkring 125 lande, der alle deltog og alle kørte med hastigheder, der tidligere var uhørte. Det var, som om økonomiens racerbil blev kørt af 125 forskellige chauffører – og ingen havde husket at købe støddæmpere.

Gældsproblemet

Der var dem, der gerne ville have støddæmpere. De blev betragtet som triste nej-sigere i hine boom-tider. De spurgte, hvorfor de subprime lån skulle rangere lige så højt som værdipapirer i General Electric. Men år efter år endte med nye årsregnskaber, der var ved at få øjnene til at falde ud, eller med en lønningsdag i milliardklassen, til hvem der nu måtte være hedge-fondens direktør på det tidspunkt. De mange løfter om at rette op blev aldrig indfriet, og nej-sigerne blev stadig tavsere. En form for omvendt naturlig selektion fandt sted på Wall Street. Som Boykin Curry, en administrerende direktør hos Eagle Capital, sagde: I løbet af de sidste 20 år har "dna'et i næsten enhver finansinstitution udviklet sig i en

farlig retning. Hver gang nogen ved bordet pressede på for mere lånefinansiering og større risici, fik de 'ret' i de næste par år. Disse folk blev stadig dristigere, de blev forfremmet, og de opnåede kontrol med stadig mere kapital. Samtidig fik enhver, der tøvede i sin magtposition og talte for forsigtighed, 'uret'. De forsigtige typer blev stadig mere skræmte og blev sprunget over, når der var forfremmelser. De mistede deres greb om kapitalen."

Warren Buffett forklarede, at kernen i problemet var stadig større grader af lånefinansiering – Wall Streets modeord for gæld. Det er "den eneste måde, en smart fyr kan gå fallit," sagde Buffett. "Man gør smarte ting og ender med at blive meget rig. Hvis man gør smarte ting og bruger lånefinansiering, og man så gør en enkelt ting forkert, kan det tilintetgøre én, for alt, hvad der ganges med nul, bliver nul. Men det er selvforstærkende, når folk omkring én gør det med succes, og man selv gør det med succes; det er lidt ligesom Askepot der er til ballet på slottet. Fyrene ser bare bedre og bedre ud, musikken klinger stadig smukkere, det bliver bare sjovere og sjovere, og man tænker: 'Hvorfor fanden skulle jeg gå kvart i tolv? Jeg går bare to minutter i tolv.' Men problemet er, at der ikke er noget ur på væggen. Og alle tænker, at de går bare, når den er to minutter i tolv." Og det er i en nøddeskal historien om, hvordan vi ramlede ind i katastrofen i 2008.

På ét niveau er gælden kernen i hele historien. Siden begyndelsen af 1980'erne har amerikanerne forbrugt mere, end de har produceret – og udlignet forskellen ved at låne. Det foregik alle steder i samfundet. De private husholdningers gæld voksede vildt fra 680 milliarder dollars i 1974 til 14 billioner dollars i 2008. Alene i de sidste syv år blev den fordoblet. I dag har den gennemsnitlige private husholdning 13 kreditkort og et lån i

huset på 120.000 dollars. I forhold til andre var de private husholdninger imidlertid topmålet af sparsommelighed: Politikere på delstats- og kommunal-niveau var ivrige efter at give deres vælgere nye basketball-stadions og 12-sporede motorveje uden at hæve skatten og begyndte at belåne fremtiden. De udstedte obligationer for at finansiere yndlingsprojekter; obligationer, der blev sponsoreret af fremtidige skatter eller lotteriindtægter. Men selv disse politikere var det rene vand mod den sande lånekonge: den amerikanske regering. I 1990 lå statsgælden på 3 billioner dollars. Ved udgangen af 2008 var den vokset ind i det 14-cifrede område og overskred 10 billioner dollars. (I skrivende stund ligger den på 10,9 billioner dollars.) Det berømte Statsgælds-ur i New York kunne til sidst ikke længere vise tallet. Urets ejere har planer om at installere et nyt og større ur i år.

USA blev med andre ord en nation af skyldnere. Der er ikke noget galt med gæld – lån og lånefinansiering er, hvis de bliver anvendt med forsigtighed, det moderne samfunds hjerteslag. Men brugt i ekstremer er det en tikkende bombe. Og der skal være overensstemmelse mellem de to sider i ligningen – USA ville aldrig være kommet i denne situation, hvis ikke der havde været lande, der var parate til at låne landet pengene. Det er her, at udviklingslandenes nye økonomiske og politiske magt og status kommer ind i billedet. Jeg kalder det for “the rise of the rest”, og Kina er det bedste eksempel.

Til trods for år med heftig vækst har private kinesiske husholdninger og virksomheder generelt været forsigtige. De sætter halvdelen af deres indtjening i banken, idet de altid belaver sig på den dag, solen ikke længere skinner. Denne ekstreme sparsommelighed kombineret med høje vækstrater førte til Kinas akkumulation af nye enorme kapitalpuljer. Men det

var ikke bare udtryk for en konfuciansk kultur. Den kinesiske regering havde frarådet forbrug og opmuntret til opsparing – til dels for at sikre, at inflationen forblev lav og at landets møntfod forblev undervurderet. Det gjorde kinesiske varer billige og attraktive for de vestlige forbrugere. Hertil kom, at lande som Kina var blevet ramt af krisen i 1996, hvor Asiens økonomier faldt sammen, og vestlige bankfolk kom dem til undsætning, men stillede hårde betingelser. Efter at de var kommet sig, besluttede de asiatiske regeringer (og andre uden for Asien) at akkumulere egne valutaeserver, så de ikke næste gang ville være afhængige af fremmedes godgørenhed.

I stedet for at geninvestere deres stadig større opsparinger i den hjemlige økonomi, satte de kinesiske myndigheder derfor pengene til side. Men hvordan kan en regering holde på sine penge? Ved at købe det, der dengang blev (og fortsat i dag bliver) regnet for den sikreste investering i verden: amerikanske statsveksler. Med deres akkumulation af massive mængder af amerikansk gæld endte kineserne med at subsidiere den adfærd, der var skyld i gælden: det amerikanske forbrug. Kineserne finansierede vores forbrugsflip og opbyggede et enormt lager af gældsbeviser i amerikanske dollars. Kineserne overspærede, amerikanerne overforbrugte. Systemet syntes at være i balance.

Og det gjaldt ikke kun Kina. Otte andre nye markedslande på vej frem har akkumuleret krigskasser på 100 milliarder dollars eller endnu mere. Men Kina alene sidder på en valutareserve på mere end 2 billioner dollars. I september 2008 blev Kina USA's største udenlandske kreditor og overhalede dermed Japan, der ikke længere opkøber store mængder af amerikanske statsveksler. (Med 10 procent af alle de aktuelt udestående statsveksler i sin besiddelse er Kina sandsynligvis

USA's største kreditor overhovedet, men det amerikanske finansministerium sporer ikke de indenlandske långivere.) Kina sidder i dag inde med verdens største gældsbevis, og det er underskrevet af Onkel Sam.

Overopsparingen på globalt plan har vist sig at være lige så stort et problem som overforbruget. Harvard-økonomen Dani Rodrik har beregnet, at det faktum, at Kina har sendt så mange penge udenlands i stedet for at investere dem i produktionen, koster kineserne omkring et procentpoint af deres bruttonationalprodukt om året – eller mere end 40 milliarder dollars årligt. Kinas långivning var i praksis også et massivt stimulusprogram for USA. Det holdt renten lav, hvilket fik boligejere til at nyfinansiere, hedge-fondenes direktører til at køre lånefinansieringen i vejret og investeringsbankerne til at peppe deres statusopgørelser op. Kinas långivning skabte billige penge, siger *Financial Times'* journalist Martin Wolf, og “billige penge opmuntrede til et orgie af finansopfindelser, låntagning og forbrug”.

“Det bliver ikke igen som før,” har Wolf skrevet. Men på kort sigt lader det til, at vi er dømt til mere status quo. Kort før han indtog sit embede, advarede præsident Barack Obama om udsigten til “underskud i billion-dollars-klassen i de kommende år”, mens hans regering pumper forbruget op inden for alt fra miljøvenlig teknologi til sundhedssektoren for at få luft i vores sammenfaldne økonomi på ny. De fleste af disse penge vil blive lånt af Kina. Kineserne har imidlertid også deres egne økonomiske problemer at slås med, og de bruger 600 milliarder dollars – fulde 15 procent af deres BNP – på at bekæmpe dem. I praksis beder vi Kina om på én og samme gang at finansiere de to største finansekspansioner i menneskehedens historie: vores og deres egen. Og landet har alle grunde til at

fortsætte med at købe stort ind af amerikanske statsveksler. For uden dem vil Kinas eksport blive trængt, og de høje vækstrater falde til jorden.

Kineserne har ikke desto mindre nogle valgmuligheder. Som Joseph Stiglitz, nobelprisvinder i økonomi, forklarer, vil de “uden tvivl forsøge at holde det amerikanske forbrug oppe; men hvis det bliver klart, at det ikke fungerer, så har de en plan B.” Plan B ville være at fokusere på at sætte skub i Kinas eget forbrug igennem statslige investeringer og ved at øge udlånet til folk. Som historikeren Niall Ferguson skriver, er “det store spørgsmål i dag, om Kimerika [Kina + Amerika] forbliver samlet eller falder fra hinanden på grund af denne krise. Hvis Kimerika forbliver ét, er der lys for enden af tunnelen. Splittes det, kan vi kysse globaliseringen farvel”.

Det bedste scenarie ville være, at Kina og USA arbejdede sammen om lige så stille at vikle sig ud af deres selvmordspagt. Kina ville tjene ved at geninvestere flere penge i sin hjemlige økonomi. USA ville tjene ved at blive tvunget til at træffe nogle svære beslutninger, som i sidste ende vil stille landet bedre. Siden i hvert fald 1980'erne har USA haft blik for, at det var muligt at forbruge i ét væk og udskyde datoen for tilbagebetaling i det uendelige. Det har ikke været godt hverken for den amerikanske udenrigspolitik eller den hjemlige politik. Det har gjort Washington arrogant, doven og skødesløs. Men den gratis omgang er ved at være slut.

I fuld fart mod den post-amerikanske verden

Skønt denne finanskrises skala går langt ud over noget af det, man mindes i nyere tid, er den ikke uden fortilfælde. Kapi-

talismens historie er fuld af bobler, paniktilstande, finansnedsmeltninger og økonomiske afmatninger. Hollænderne gik fra forstanden over tulipaner i 1600-tallet; briterne blev skøre med jernbaner i 1840'erne. I de seneste årtier har der været finanskatastrofer i Mexico, Argentina, Brasilien og så godt som alle andre latinamerikanske lande. Rusland og landets tidligere vasalstater gik bankerot i 1990'erne, og smitten ramte Asien i slutningen af samme årti. Sammenbruddet i 1998 i Long-Term Capital Management, en af verdens største hedge-fonde, var så foruroligende, at den amerikanske centralbank reddede den for at forhindre finanssystemet i at bryde sammen.

Krisen i 2008 er anderledes, netop fordi den ikke har sin oprindelse i et eller andet udviklingsland i en fjern afkrog, men opstod i den globale kapitalismes centrum, USA, og derfra spredte sig via den internationale finansverdens færdselsårer. I modsætning til, hvad nogle af de lærde mener, betyder krisen ikke kapitalismens endeligt. Men den kan meget vel betyde afslutningen på en bestemt form for amerikansk verdensdominans. De igangværende økonomiske omvæltninger vil blot fremskynde bevægelsen hen imod en post-amerikansk verden. Mens Irak-krigen og George W. Bush's udenrigspolitik havde den virkning, at USA's militære og politiske magt mistede legitimitet i verdens øjne, har finanskrisen haft den virkning, at USA's økonomiske magt har mistet legitimitet.

Uanset hvad folk mente om den amerikanske udenrigspolitik, var alle enige om, at USA var den mest moderne, sofistikerede og produktive økonomi i verden – med de mest avancerede kapitalmarkeder. USA førte derfor an ikke alene inden for militærmagt og diplomati, men også i ideernes verden. Centralbankernes folk og finansministre over hele verden studerede ved amerikanske institutioner, hvor de lærte

det grundlæggende i deres profession. Politikere udviklede deres økonomiske politik ved at følge Washingtons eksempel. Nyskabelserne i Silicon Valley blev misundt overalt. New Yorks dybe, lukrative kapitalmarkeder blev beundret og efterlignet på alle kontinenter på nær Antarktis.

Som Brad Setser fra Council on Foreign Relations har bemærket, var globaliseringen efter Anden Verdenskrig næsten synonym med amerikanisering. "Udenlandske låntagere, der var ude efter finansiering, udstedte som regel værdipapirer i dollars, gjorde brug af New Yorks lovgivning og levede op til Securities and Exchange Commissions standarder for offentliggørelse," skriver han. Amerikanske ideer og institutioner blev så meget desto mere attraktive af landets økonomiske succes.

Wall Streets sammenbrud vil svække arven fra den succes betydeligt. Den amerikanske økonomi vil blive mindre eller stagnere i 2009, og den vil muligvis vokse langsomt i årevis fremover og være tynget af gæld. Det meste af Europa vil være i samme båd. Naturligvis er økonomiske aktiviteter overalt blevet påvirket af dette sammenbrud i den industrialiserede verden. Og fordi finansverdenen er fuldstændig globaliseret, er aktiemarkeder brudt sammen overalt. Men de bagvedliggende økonomier i de store nye markeder – Kina, Indien og Brasilien – er i dag store nok til, at de kan have deres egen betydelige økonomiske aktivitet (efterspørgsel på hjemmemarkedet), aktivitet, der ikke er afhængig af eksport til Vesten. Følgelig har den Internationale Valutafond beregnet, at 100 procent af den globale vækst i 2009 vil finde sted på de nye markeder. Skønt finansmarkederne i disse lande er forbundet med USA's, er deres faktiske økonomier for første gang i historien ved at opnå en vis uafhængighed af USA.

Global magt handler mere end noget andet om at være et eksempel til efterfølgelse, at være toneangivende og at kunne sætte en international dagsorden. Afsløringen af, at mange af de nyskabelser i finansverdenen, som fandt sted i det seneste årti, ikke opbyggede stort andet end et korthus, underminerer USA's magt. Fra nu af vil det kræve større anstrengelser at sælge amerikanske ideer til resten af verden. Udviklingslandene vil vælge de økonomiske strategier, der passer dem bedst – og gøre det med stadig større selvtillid. "Det amerikanske finanssystem blev betragtet som et eksempel til efterfølgelse, og vi gjorde vores bedste for at kopiere, hvad vi kunne," sagde Yu Yonging, tidligere rådgiver for Kinas centralbank, sidst i september 2008. "Pludselig opdager vi, at vores lærer ikke er så fremragende endda; så næste gang vi udvikler vores finanssystem, vil vi i højere grad tænke selv."

"The rise of the rest" er i sin kerne et økonomisk fænomen, men den forandring, vi er vidner til, handler ikke bare om penge. Den har politiske, militære og kulturelle konsekvenser. I takt med, at andre lande bliver stærkere og rigere, og USA kæmper for at genvinde verdens tillid, vil der formentlig komme flere udfordringer fra de fremstormende lande, og de vil hævde sig mere. I løbet af en enkelt måned sidste sommer var Indien parat til åbent at trodse USA under handelsaftalerne i Doha, Rusland angreb og besatte dele af Georgien, og Kina var vært for verdenshistoriens dyreste og mest spektakulære Olympiske Lege (som kostede mere end 40 milliarder dollars). ti år tidligere ville ingen af disse tre lande have været magtfuld eller selvsikker nok til at handle på denne vis. Selv hvis deres vækstrater falder, hvilket de sikkert vil, vil disse lande ikke lige så stille opgive deres nye roller i det globale system.

Tag blot nogle få eksempler. I det sidste årti har USA ud-

videt sin indflydelse ind i det, der i århundreder har været den russiske interessesfære. I tiden efter Den Kolde Krig dominerede Washington, og Moskva samtykkede. Rusland havde brug for USA's penge og støtte. Men i 2008 var Rusland en genoplivet magt. Midt i februar 2009 færdigbehandlede Den Kirgisiske Republik sin beslutning om at lukke den amerikanske militærbase Manas. Basen havde sørget for afgørende luftstøtte til operationerne i Afghanistan, som var særlig vigtige efter lukningen af en anden flyvestation i Usbekistan i 2005. Drivkraften var penge. USA havde betalt 55 millioner dollars om året for at leje basen og havde tilkendegivet sin villighed til at betale 100 millioner dollars årligt. Den russiske regering, som ike var begejstret for tanken om en halvpermanent amerikansk militær tilstedeværelse i sin baghave, tilbød en hjælpepakke på 2,3 milliarder dollars, som fuldstændig overskyggede pengestøtten fra USA og omfattede gældseftergivelse af 180 millioner dollars, 150 millioner dollars i støtte og et lån på 2 milliarder til at færdiggøre et vandkraftværk. Kraftværket vil være et joint venture og sætte Kirgisistans el-produktion op med 40 procent og muligvis bringe landets el-eksport op på sit fulde potentiale. Selv med oliepriser helt ned til 40 dollars tønden vil Rusland stadig være i stand til at anlægge en mere uafhængig udenrigspolitik.

Tilmed en ny amerikansk allieret som Indien bevarer sin uafhængighed. New Delhi er Washington taknemmelig for USA's støtte i legitimeringen af Indien som en naturlig atommagt, men Indien yder fortsat modstand på en række kerneområder. Alt amerikansk pres til trods betragter Indien simpelthen ikke Iran som den trussel, som USA gør. Indien gik med til at stemme sammen med USA en enkelt gang i Det Internationale Atomenergiagentur, men fortsætter med at

have megen kontakt med Iran; en kontakt, som omfatter fælles flådeøvelser. Indien betragter Iran som en handelspartner og nægter at isolere landet på nogen måde. I april 2008 anmodede præsident Mahmud Ahmadinejads piloter om en mellemlanding i New Delhi for at tanke op, da den iranske leder var på vej hjem fra et besøg i Sri Lanka. Den indiske regering udsendte øjeblikkelig en formel invitation og forvandlede den seks timer lange mellemlanding til et statsbesøg.

De nuværende tilstande i Den Internationale Valutafond og Verdensbanken er også gode at få forstand af. Disse institutioner, som er domineret af amerikanske ideer og penge, er længe blevet anset for rambukke for amerikansk indflydelse. Og nu, skriver Setser, "har de fremstormende økonomier som Kina, Rusland, Indien, Saudi Arabien, Sydkorea og endog Brasilien ikke brug for den Internationale Valutafond; de er endda i en stadig bedre position til at konkurrere med den. Saudi Arabien agerer allerede bagstopper for Libanon. Venezuela hjalp Argentina med at betale Den Internationale Valutafond tilbage. Kinesisk finansiering af udvikling udgør et alternativ til Verdensbankens lån."

Et endnu bedre eksempel på, hvor dybtgående de ændringer, der følger med "the rise of the rest", vil være, kan man danne sig et indtryk af ved at genlæse pressedækningen af G20-topmødet i Washington fra november 2008. Alle tidligere finanskriser var blevet håndteret af den Internationale Valutafond, Verdensbanken eller G7 (senere G8). Under tidligere kriser havde Vesten spillet rollen som den strenge skolelærer, der iredtesatte en egensindig klasse. Vestens belæringer synes i dag at være blevet bragt i miskredit. Husk på, at under Asiens finanskriser krævede USA og andre vestlige lande tre ting af asiaterne: at de lod dårlige banker gå under, holdt forbruget under kontrol og

bevarede et højt renteniveau. Nu, da Vesten selv er i krise, har man gjort nøjagtig det modsatte på alle tre fronter.

Hvorom alting er, er den nuværende krise noget, Vesten ikke selv kan tackle. For at reagere effektivt i en tæt forbundet global økonomi er der behov for at alle verdens store spillere deltager – heriblandt de største af de fremstormende økonomier. Lande som Kina og Saudi Arabien er helt afgørende for tilvejebringelse af kapital. Hvad angår legitimitet, er de gamle vestlige klubber arkaiske: levn fra en svunden verden, der ikke længere er i stand til at overbevise om en global løsning alene. Krisen har gjort det klart, at end ikke USA kan handle uafhængigt af andre længere. Det var derfor man første gang blev enige om et møde mellem statsoverhoveder fra G20: G8 + de største af de fremstormende økonomier.

Selvfølgelig er ikke alt forandret. G20-mødet blev stadig afholdt i Washington, og præsident George W. Bush fik lov at spille hovedrollen i fastlæggelsen af dagsordenen. Det er en ny verden, men ikke nødvendigvis en verden, hvor USA er blevet sat på porten. USA er da også stadig det vigtigste enkeltstående land på kloden og i stand til at udøve indflydelse på alle områder og alle kontinenter på en måde, som ingen anden stormagt kan. USA er fortsat, med den tyske forfatter Josef Joffes ord, "supermagten i mangel af andre". Men nu lever vi i en verden, hvor fælles handling ikke blot er attråværdig, men livsvigtig.

Alle må holde sammen

Internationalt samarbejde er en kilden sag. Selv når der er vilje, er der ofte ikke nogen klar vej. Afghanistan viser vejen

for en succesrig multilateral operation – i det mindste i teorien. Den oprindelige invasion havde støtte i FN og verdenssamfundet. Den militære indsats, der nu har mere end syv år på bagen, omfatter tropper fra Storbritannien, Canada, Polen – ja, endog fra Frankrig. Verdensbanken, USAID og nationale regeringer har ydet milliarder til genopbygningen af landets infrastruktur. Alligevel er krigen stadig tæt ved at slå fejl. Hamid Karzais regering har kontrollen med mindre end en tredjedel af landet. Uden for Kabul er krigsherrerne den højeste myndighed. Talibanerne er godt nok svækkede, men stadig foruroligende ukuelige. Opium er blevet landets største eksportvare. Og flere lande – lige fra grænselande som Pakistan til europæiske partnere som Tyskland – er ivrige efter at slippe ud af deres forpligtelser frem for at gå hele vejen. Snæversynet nationalisme overtrumfer alt for ofte oplyst internationalisme.

Læren fra Afghanistan tyder på, at multilateralisme hverken er nem eller altid lige effektiv. Den afghanske indsats led under manglende opmærksomhed – Bush's lederskab havde for travlt med at sælge og siden udkæmpe en krig i Irak – men situationen kan stadig reddes. Hertil kommer, at nutidens problemer kræver en multilateral løsning, selv når en sådan er overordentligt svær at opnå. Tænk over et hvilket som helst alvorligt problem, vi er oppe imod: Det er overvejende sandsynligt, at det involverer mere end et enkelt land. Terrorisme, finanskrise, smitsomme sygdomme, energi, sikkerhed – alle disse udfordringer kræver samlede reaktioner og i nogle tilfælde institutioner, der kan føre dem ud i livet.

Tag for eksempel smitsomme sygdomme. Et udbrud i dag vil næsten med garanti spredes vidt og bredt. Det betyder, at vi alle har en god grund til at afgøre patogenets beskaffen-

hed hurtigst muligt, isolere ofrene og arbejde på at finde et middel imod det. Ideelt set ville Verdenssundhedsorganisationen kunne træde til, forlange at få prøver af virussen tilsendt, stille en diagnose og afgøre, hvilke protokoller der skal følges. Desværre mangler Verdenssundhedsorganisationen både midler, bemanning og myndigheden til at udstikke regler, som alle skal følge. Kina skjulte et udbrud af fugleinfluenza inden for landets grænser i ugevis, før verden opdagede det. Indonesien nægtede på at tidspunkt at udlevere influenza-prøver af frygt for, at de ville blive brugt til at lave dyre vacciner, som landet ikke havde råd til.

Det er den verden, præsident Barack Obama står over for: en rodet og trættekær verden, hvor der ikke er mange lette svar. Men alle dens problemer til trods er den bemærkelsesværdigt fredelig. Krig mellem stormagter er utænkkelig. Efter visse målestokke som f.eks. civile ofre lever vi i de fredeligste tider nogensinde. Og al-Qaeda, den første store trussel i det 21. århundrede, er blevet rodløs og kommet i defensiven, eftersom muslimer over hele verden er blevet frastødt af gruppens glorificering af vold og villighed til at dræbe civile, også selv om disse civile er muslimer. Valget af Barack Obama, en kosmopolitisk og multietnisk amerikaner med en muslimsk far og mellemnavnet Hussein, har gjort terrorgruppen målløs. I en nyligt udsendt video tyede dens ledere til at fremsætte uduelige personangreb mod den nye præsident og kaldte ham en "hus-nigger", en Onkel Tom. Deres bekymring er forståelig: Valget af Obama er et symbol på håb for verden og en trussel mod al-Qaedas hadske ideologi.

Der er selvfølgelig den sædvanlige bekymring, der præger tider med store omvæltninger: at freden vil kæntré. Lige siden Thukydid observerede, at magtskiftet fra Sparta til Athen

var den grundlæggende årsag til den Peloponnesiske Krig, har de lærde betragtet sådanne øjeblikke med ængstelse. Men denne gang behøver "the rise of the rest" ikke at være destabiliserende – hvis blot det bliver håndteret rigtigt. USA synker ikke hurtigt og er ikke ved at blive erstattet af et enkelt andet land. Alle er i bund og grund sammen om denne krise. Andre lande kan spille afgørende stabiliserende roller. Og ikke blot i økonomien. Under den russisk-georgiske konflikt var det den franske præsident Nicolas Sarkozy, som tog til Moskva, ikke Bush. Da Israel og Syrien indledte forhandlinger sidste sommer, var det Tyrkiet, der agerede fredsmægler, ikke Washington. Og da libanesiske fraktioner endnu engang overfaldt hinanden med våben og vold sidste maj, var den eneste person, der kunne få dem til forhandlingsbordet, sheiken af Qatar. USA optrådte ikke i nogen af disse tilfælde. Ti år tidligere havde det været utænkeligt. I dag er det helt almindeligt. Skønt en mere selvhævdende verden betyder flere modstandere og flere demagoger, betyder den også flere forhandlere og regionale ledere med en interesse i at bevare freden. Hvis den tendens kan blive organiseret og opmuntret, vil det være til gavn for verden.

De fleste stormagter har nogle grundlæggende interesser og idealer tilfælles med USA. Disse fælles tilskyndelser bør sikre, at verden bevæger sig hen imod større stabilitet og øget velstand. Den virkelige fare er fortsat, at Washington vil underspille sin hånd og skabe kaos og ustabilitet – eller overspille den og vække andre landes vrede og få dem til at gå deres egne veje. Forvaltningen af USA's politiske og militære magt er fortsat den vigtigste opgave for global stabilitet. USA må tilvejebringe regler, institutioner og tilbyde hjælp, der kan bidrage til at løse de største problemer i verden, og på samme

tid give andre lande en andel i systemet – i særlig grad de nye stormagter.

I de seneste årtier har USA ikke stillet med et sådant lederskab. Men det har Paris, London, Moskva, Beijing og New Delhi heller ikke. Europa er blevet tilbageholdende i forhold til at overlade magt til den Internationale Valutafond og andre fora, og mange af de fremstormende lande vogter over deres suverænitet med samme nidkærhed, som USA gør – og ofte endnu mere. Uanset hvem der har skylden, vil verden opleve flere kriser, hvis ikke vi finder måder at udbygge og forbedre det globale samarbejdes regler og institutioner i forhold til økonomi, energi, klimaforandringer, sygdomme, narkotika, folkevandringer og en række andre emner. Og regeringernes reaktioner vil være forhastede og ad hoc: for få og for sene. Vi kan ikke komme ud af den igangværende krise med sand styrke, hvis ikke de store lande i verden arbejder massivt og vedholdende sammen.

Men tænk på, hvilke muligheder, det ville skabe for alle, hvis vi derimod gik sammen og arbejder med menneskehedens fælles problemer. Tænk, hvis vi lavede nye færdselsregler, som tillod denne usædvanlige globaliseringsproces og vækst at vare ved og spredes til alle dele af samfundet, hæve levestandarderne og sundheden for de fattigste, tillade flere og flere mennesker at udvikle deres potentiale. Hvis vi arbejder sammen og lægger denne krise bag os, er mulighederne uendelige. Verdensøkonomien giver løfter om et ordentligt liv til mennesker overalt. Kommunikationsredskaberne tillader os alle at kende hinanden og at lære af hverandre som aldrig før. Politisk samarbejde kan tæmme ilden i stormagternes rivaliseringer. Folk gør forbløffende ting hver dag alle steder på Jorden. Tiden er inde for deres regeringer til at modsvare

denne menneskelige snilde med deres egen opfindsomhed og skabe nye former for samarbejde. Den store udfordring for Barack Obama og hans generation af ledere er at skabe et nyt system af internationale relationer; et system, der skaber virkeligt og effektivt globalt samarbejde om de store fælles emner, der plager os alle. Det er det 21. århundredes store projekt: en ny arkitektur, der sikrer fred, vækst og frihed i verden.

Oversat af Sara Høyrup

Tak

Denne bog er frugten af mange rejser og overvejelser og megen læsning, men den er også et produkt af en lidenskab. Jeg kom til USA som ung mand, forelskede mig i landet og skabte mig et liv og en familie her. Jeg vil det bedste for landet og tror fuldt og fast på, at amerikansk magt og indflydelse i behørigt tøjlet form gavner både USA og verden.

Denne bog har været en ny oplevelse for mig i den forstand, at det er første gang, jeg har forsøgt at skrive en bog med to børn omkring mig, der aktivt krævede min opmærksomhed. Mine arbejdsforpligtelser er ofte ret krævende, men langt det hårdeste ved arbejdet på dette projekt var at trække mig tilbage til mit kontor, når mine unger gerne ville være sammen med mig. Jeg håber, jeg formåede at ramme en rimelig balance mellem min familie, mit faste arbejde og bogskriveriet.

At skrive en bog samtidig med, at man forsøger at passe sine øvrige forpligtelser, kræver arbejde – og hjælp, tålmodighed og overbærenhed fra omgivelserne. Først og fremmest ønsker jeg at takke alle de kvikke og storsindede folk på *Newsweek*, som jeg arbejder sammen med, i særdeleshed Rick Smith, Mark Whitaker (nu på NBC News), Jon Meacham, Nisid Hajari og Tony Emerson. Før jeg kom til *Newsweek*, hørte jeg tit, at

Donald Graham var en chef ud over det sædvanlige, og jeg er glad for at kunne rapportere fra personlig erfaring, at det er sandt. For tre år siden startede jeg et tv-show på PBS, *Foreign Exchange*, som jeg var vært på indtil november 2007. Tak til Bruce Blair, Mark Sugg og særligt Sujata Thomas for at være pragtfulde kollegaer i den forbindelse.

Sharon Sullivan og Patricia Huie har håndteret mit livs krumspring med stor tæft og engagement og gjort det daglige arbejde til en meget behagelig oplevelse. Det er jeg meget taknemmelig for.

Jeg fik hjælp til researchen til denne bog af fire ekstremt talentfulde unge mennesker, der alle idag er i gang med andre og større ting: Robert Wiesenberger, Rukhmini Punoose, Alan Isenberg og Barrett Sheridan. Barrett arbejdede på bogen i længst tid og i dens mest intense fase, og det endelige produkt skyldes i vidt omfang hans hårde arbejde, skarpe intelligens og gode dømmekraft.

Jeg bad nogle få venner – Andrew Moravscik, Gideon Rose, Zachary Karabell og Allison Stanger – læse dele af manuskriptet, og jeg skylder dem tak for deres ekstremt brugbare kommentarer. Daniel Kurtz-Phelan læste hele molevitten og glattede prosaen ud.

Min agent Tina Bennett var til hver en tid så entusiastisk for projektet, at jeg ikke helt troede hende; og alligevel holdt det mig i gang. Min redaktør Drake McFeely er mesterlig. Hans kommentarer var velvalgte og rammende. Drakes assistent, Kyle Frisina, måtte lave manuskriptet til en bog en god del hurtigere, end normalt, og gjorde det uden nogensinde at beklage sig. Cullen Stanley har været fantastisk til at sælge bogen til udlandet. Når folk taler om de gode gamle dage, hvor agenter og udgivere var dybt interesserede i kvalitet og

indhold, tænker jeg, at de ikke har været så heldige at kende folkene hos Janklow and Nesbit og på W.W. Norton.

Jeg har tilegnet denne bog til min bror Arshad, som kom til USA et år før jeg selv. Jeg går ud fra, at hvis han ikke havde nydt sit første år i Staterne, ville jeg ikke have været her i dag. Siden da har vi været venner og holdt sammen gennem i tykt og tyndt. Han og jeg har diskuteret mange af tankerne i denne bog, og jeg har fået meget ud af hans indsigter. Jeg har også nydt godt af min mors, Fatma Zakarias, livslange visdom, opmuntring, støtte og kærlighed. Min far, Rafiq Zakaria, døde for tre år siden. Jeg ville ønske, jeg havde haft mulighed for at tale om bogens emner med ham.

Engang sidste efterår gav jeg min kone, Paula, et udkast til nogle kapitler og bad om hendes kommentarer. Hun læste noget af det, fremsatte nogle kommentarer og sagde så til mig: "Jeg tror, mit bedste bidrag til denne bog vil være at holde familielivet på skinnerne og få børnene til at lade dig være i fred." Faktisk har hun altid været en fremragende redaktør – fordi hun selv er en talentfuld forfatter – men under omstændighederne havde hun ret. Uden hendes hjælp ville jeg ikke haft den indre ro og den mentale udholdenhed til at skrive bogen. Jeg takker hende for hendes kærlighed og venskab.

Min datter Lila, som fyldte fem år, da bogen var på vej i trykken, lod mig vide, at hun var henrykt over, at jeg var færdig med den nu, for så kunne hun komme til at bruge min computer til at komme på YouTube og høre sangene fra *High School Musical*. Min søn Omar, som er otte, var mere bekymret for selve projektet. Da jeg første gang forklarede ham, hvad bogen handlede om, sagde han foruroliget: "Hvorfor vil du skrive en bog om fremtiden? Hvis du tager fejl, vil folk ikke

købe bogen mere.” Jeg håber ikke, at jeg bringer ham i forlegenhed.

Oversat af Sara Høyrup